

CORNELIS JAN VAN KRALINGEN, 1908-1977

DOOR J. A. C. TILLEMA

Op 3 juli 1977 overleed de Rotterdamse kunstenaar Cor van Kralingen, beeldhouwer, schilder, tekenaar, aquarellist, illustrator.

Geboren te Rotterdam op 29 januari 1908, volgde hij aanvankelijk tussen zijn 14de en 16de jaar het onderwijs aan de gemeentelijke kweekschool, destijds aan de Veemarkt, maar toen werd hem toch wel duidelijk dat hij voor het onderwijzersberoep niet in de wieg was gelegd en dat hij zijn kunstenaarsaanleg gelegenheid moest geven zich te ontwikkelen. Zo ging de jonge Cor vanaf zijn 16de jaar het avondonderwijs aan de Academie van Beeldende Kunsten volgen, eerst in de vakken tekenen en schilderen, daarna ook in beeldhouwen. Intussen moesten de daguren evenzeer besteed worden, en dus werkte hij als leerling, ter opleiding tot negatief-retoucheur, gedurende zes jaar bij een tweetal Rotterdamse bedrijven, zodat hij in de grafische vakken terdege kon worden ingewijd. Tot hij op 25-jarige leeftijd de sprong naar de zelfstandigheid waagde, vooreerst als reclametekenaar en illustrator. Van 1935 tot ongeveer 1960 was hij als illustrator verbonden aan de Vararadiogids en tot 't laatst illustreerde hij in het bijzonder leerboeken, door de firma Thieme uitgegeven, alsmede enkele romans.

Penseel en tekenstift zou hij blijven hanteren, maar de sculptuur, in steen, brons en hout, zou toch het medium worden, waarin hij zich bij voorkeur zou uitdrukken, en waardoor zijn betekenis het duidelijkst zou spreken.

Het begon bescheiden, in 1938, met de 'Vara-erepenning'. Dan volgden reliëfs en gevelstenen voor heropgerichte gebouwen na de verwoesting van Rotterdam's binnenstad.

Een der eerste grote opdrachten was het bronzen beeld van de dodelijk getroffen neerziggende mannenfiguur op de begraafplaats Crooswijk, in de afzonderlijke graftuin, waar de gesneuvelde mariniers, die zich in de mei-dagen van 1940 zo fel tegen de overweldigers hadden geweerd, gezamenlijk ter ruste waren gelegd. Op Crooswijk staat ook de vrouwenfiguur ter herdenking van de bij het bombardement omgekomen burgers.

In steen werden de dierfiguren gehakt van de fontein op het toen nog lege Hofplein, die door Ph. van Ommeren aan de stad werd geschonken.

En dan volgt een reeks beelden en reliëfs voor enkele openbare en particuliere gebouwen – ik denk aan het fiere paard op een bankgebouw aan de Zuidblaak – penningen, een waarlijk vorstelijke teakhouten vrouwenfiguur (gemaakt zonder opdracht daartoe te hebben ontvangen, als het ware 'pour son bon plaisir'), bronzen portretkoppen, waaronder het voortreffelijke reliëfportret van ons beider vriend Kees van Traa, aan wie de wederopbouw van Rotterdam zoveel te danken heeft. Een zijner meest delicate werken is wel het beeld ener treurende vrouw, als oorlogsgedenkteken aan de Goereesestraat.

Maar ook zijn gevoel voor humor moest zich bij tijd en wijle uiten, als ware hij mede een erfgenaam van de houtsnijders der misericordes aan de koorbanken der middeleeuwse kathedralen: de koddige tweelingzusjes in hun bikini's, de legendarische gevaarlijke Circe, rijdend op een der varkens, waarin ze de in haar macht gevallen mannen placht om te toveren. En dan noem ik nog, als persoonlijke noot, een prachtige stenen Januskop die nu in de Achterhoek staat, en een bronzen fluitspelende jongen, van een verfijnde rankheid, die mij elke morgen, bij het betreden van mijn kamer, zo blijmoedig begroet.

En toch . . . de vraag komt onweerstaanbaar bij me op, hoe was het mogelijk dat, met het verstrijken der jaren, Cor van Kralingen, ondanks zijn onweersprekelijke begaafdheid, geen openbare opdrachten meer kreeg van zijn geboortestad? Hoe kwam het dat hij – met zijn hem zo toegewijde vrouw betrekkelijk teruggetrokken levend, een tijd lang in Rhoon, later, toen de metrodijk over zijn huis kwam te lopen, in een boerderij te Mijnsheerenland – min of meer door de overheid, of de publieke opinie, of hoe ge 't noemen wilt, werd vergeten, als ware hij een man die had afgedaan in wat dan heet de moderne maatschappij?

Toch was Cor geen 'ouderwetse' man – verre van dien – geen beeldhouwer van de soort, zoals ze in de vorige eeuw door de officiële academies werden afgeleverd. Maar hij was – en dit zeer bewust – geen meeloper met de nieuwe, nieuwere en nieuwste stromingen, waarin de kunstvormen, welker makers bij uitstek pretenderen uitdrukking te geven aan de hedendaagse cultuur, zich plegen te presenteren.

Hij was een man voor wie het *menselijk gelaat* – waarin door de eeuwen heen de kunstenaars steeds getracht hebben het wezen van 's mensen innerlijk uit te drukken – een der grote inspiratiebronnen betekende. En hoewel het doen van verwijten in het algemeen weinig zin heeft omdat men er tòch niets door verandert, zou men jegens veel van wat voor moderne kunst doorgaat, kunnen opmerken, dat de bijna systematische verwaarlozing van dit bovenal belangrijke onderwerp een niet te miskennen *verarming* betekent ¹⁾. In alle grote perioden van de geschiedenis der kunst is datgene wat de schilder of beeldhouwer in het gelaat zag – als spiegel van de ziel – en dat op zijn wijze uitdrukte, essentieel geweest voor zijn betekenis als kunstenaar. Waarbij wij zelfs de moderne fotografie niet mogen uitsluiten, gelijk Kenneth Clark in 'Civilisation' het beroemde door Karsh gefotografeerde portret van de oude Einstein vergeleek met een zelfportret van de oude Rembrandt. Een gelijksoortig beeld, hoe vreemd dit wellicht ook moge klinken . . .

Zonder aan bepaalde uitingen van abstracte kunst te kort te willen doen – want van een oud man mag men niet verwachten deze ten volle te kunnen doorgronden, hetgeen de jongeren, eenmaal zelf oud geworden, evenzeer zullen ervaren – wil ik toch stipuleren dat Cor van Kralingen aan de door hem eenmaal gekozen weg trouw is gebleven en zich niet op een terrein heeft begeven dat het zijne niet kòn zijn, en dat, had hij dit wèl gedaan, hem zeker meer de gunst had doen verwerven van hen, die een belangrijke stem hebben bij het verlenen van officiële opdrachten. Maar dan zou hij de eigen aard hebben moeten verloochenen. En dit was hem niet mogelijk.

Want trouw was een essentieel kenmerk van zijn karakter en hij werkte liever 'zo maar voor zichzelf', dan dat hij zijn innerlijke overtuiging geweld zou aandoen door zich te conformeren met de zo geheten 'geest van de tijd'. Die geest, waarvan het volgen voor velen tot gemakkelijke populariteit leidt, mede

1) Prof. J. H. Plumb in zijn essay 'The anarchy of art': 'There is a need to return to the most haunting of all human problems – the human face. This, surely, is the artist's infinity, which neither imagination, technique, passion nor wisdom can ever exhaust. And its rarity is for me one of the more depressing features of modern art'.